

Co dalej po powodzi?

Stanowisko naukowców i organizacji społecznych

Powodzie w latach 1997, 2001, 2008, 2009 i 2010 podważyły wiarę w regulację rzek, budowę obwałowań oraz zbiorników zaporowych jako panaceum na zagrożenie. Polski nie stać na dalsze utrzymywanie skompromitowanego systemu ochrony przeciwpowodziowej i zwiększanie strat powodziowych. Naszym zdaniem, w Polsce należy tworzyć nowoczesny, zintegrowany system ochrony przeciwpowodziowej oparty na współczesnej wiedzy i korzystający z bogatych doświadczeń innych państw.

Apelujemy o zaprzestanie stosowania nieskutecznych, anachronicznych metod gospodarowania rzekami i o natychmiastowe wdrożenie obowiązującej w całej Wspólnocie, a przez Polskę przyjętej jedynie formalnie, nowoczesnej polityki wodnej i przeciwpowodziowej. Wymaga to przeprowadzenia gruntownej reformy gospodarki wodnej w naszym kraju i pełnego, a nie pozorowanego, wdrożenia kompleksowego systemu zlewniowego zarządzania zasobami wodnymi

W starych krajach Unii Europejskiej już dawno uznano, że regulacja rzek oraz budowa zbiorników i obwałowań są działaniami zawodnymi i nie zapewniają pełnego bezpieczeństwa ludziom, niszczą „dobry stan wód”, a bardzo często przyczynia się wręcz do wzrostu zasięgu powodzi i strat materialnych. Wynika to z faktu, że regulacja i budowa obwałowań powoduje zwiększenie maksymalnych przepływów i stanów wód, stwarzając zagrożenie dla obszarów przez nie chronionych, a także terenów znajdujących się w niższych partiach zlewni. Tymczasem pomimo wielu przykładów nieskuteczności tych rozwiązań, podejście to jest w Polsce nadal kontynuowane.

Zwracamy uwagę, że ostatnia powódź dotknęła w największym stopniu nie tylko obszary chronione obwałowaniami, ale również te poniżej trzech wielkich zbiorników lub ich zespołów: Goczałkowic na Wiśle, Tresnej-Porąbki na Sole i Dobczyc na Rabie. Tworząc złudne poczucie bezpieczeństwa, przez lata obiekty te zachęcały społeczności lokalne do zabudowy dolin rzek. Powódź potwierdziła nieskuteczność tych zapór. Towarzyszył temu brak systemów ostrzegania ludzi przed nadejściem fali powodziowej, na co wskazały liczne wywiady przeprowadzone ze społecznościami lokalnymi.

Realizując zadania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, przez lata ignorowano zdolności retencyjne zlewni i pozwalano na niekontrolowaną zabudowę terenów zalewowych. Jednocześnie możliwości retencyjne dolin rzecznych były w drastyczny sposób ograniczane poprzez budowę obwałowań. Tereny zalewowe w dolinach rzek nadal są zabudowywane, niekiedy wbrew prawu wodnemu i informacjom z nielicznych map terenów zalewowych. Szlaki drogowe nadal prowadzi się dolinami rzecznyymi powodując zwięzienie teras zalewowych i narażając infrastrukturę drogową na podmywanie czy zniszczenie w trakcie powodzi. Przybywa powierzchni uszczelniających glebę i przyspieszających spływ wód. Bez oceny skutków zmian hydrologicznych w oparciu o modelowanie matematyczne i analiz wariantowych postępuje niekontrolowana regulacja i kanalizacja rzek.

Z jednej strony realizowane są zadania przyspieszające odpływ wód ze zlewni, a z drugiej – wydatkowano pieniądze na zwiększanie sztucznej retencji. Ogromna część środków z kredytu Europejskiego Banku Inwestycyjnego przeznaczona na poprawę bezpieczeństwa powodziowego została skierowana na szkodliwe dla środowiska i nieefektywne zadania przeciwpowodziowe. Większość pieniędzy przeznaczono na regulację rzek i potoków oraz budowę i modernizację obwałowań.

Większość unijnych środków z Sektorowego Programu Operacyjnego oraz ZPORR skierowanych na rolnicze gospodarowanie wodami w latach 2004-2006 i obecnie z PROW i RPO 2007-2013, przeznaczone są głównie na „regulowanie”, czyli dewastację rzek (prostowanie koryt, utwardzanie brzegów, wycinę roślinności). W praktyce oznacza to dalsze zubożenie przyrody dolin rzecznych (tj. ograniczanie naturalnej retencji), co stoi w sprzeczności z celem Ramowej Dyrektywy Wodnej dotyczącym dobrego stanu wód, a także wzrost zagrożenia powodziowego.

System ochrony przeciwpowodziowej w Polsce jest przestarzały, ignorowane są współczesna wiedza i światowe trendy zakładające zwiększanie retencji dolinowej, powierzchniowej, ograniczanie spływu i zatrzymywanie wody w środowisku. Do chwili obecnej nie przygotowano transpozycji unijnej dyrektywy powodziowej, ani nie wprowadzono w polskim prawie zapisów zakazujących budowy na terenach zalewowych. Niestety pro-środowiskowe głosy naukowców i organizacji pozarządowych w sprawach wód polskich są od lat lekceważone.

Pomimo tragicznych doświadczeń z powodzi w dorzeczu Odry w 1997 roku i w dorzeczu Wisły w 2001 roku, kiedy zawiodły niemal wszystkie urządzenia techniczne, przystąpiono do odtwarzania i modernizacji wałów w tym samym miejscu. Inwestycje te realizowane są nawet tam, gdzie istnieje możliwość poszerzenia rozstawu obwałowań i zwiększania retencji dolinowej, co prowadziłoby do efektywnego obniżenia fali powodziowej na terenach zabudowanych.

Takie działania jak odbudowa wałów na odcinkach niezurbanizowanych mogą być korzystne dla inwestorów, ale są sprzeczne z interesem ogółu obywateli, z ochroną ich mienia i oszczędzaniem pieniędzy z podatków.

W ramach programów, które przedstawiane są społeczeństwu jako „przeciwpowodziowe”, realizowane są kosztowne inwestycje służące czemuś zupełnie innemu, np. żegludze lub produkcji energii, a to pogarsza stan wód oraz bezpieczeństwo powodziowe. Przykładem jest realizacja w ramach „Programu dla Odry 2006” stopnia wodnego Malczyce, którego łączny koszt wyniesie około 800mln PLN. Za te środki można było sporządzić mapy ryzyka powodzi oraz plany przeciwpowodziowe i przekazać je wszystkim samorządom w dorzeczu Odry. Niestety, takiego działania w ramach tego „Programu” nie przewidziano.

Mamy świadomość tego, że transponowanie dyrektywy o zarządzaniu ryzykiem powodzi oraz wdrażanie jej zapisów, przygotowanie map ryzyka powodziowego i zabezpieczenie terenów zalewowych przed dalszą zabudową oraz odtwarzanie naturalnej retencji nie są tak spektakularne jak budowa zapór czy podwyższenie wałów. Na tych działaniach trudno zdobywa się kapitał polityczny i nie napędzają one kolejnych inwestycji. Jednak te dotychczas pomijane elementy systemu ochrony przed powodzią są niezbędne dla skutecznego zmniejszania szkód powodziowych w sytuacji, w której bez względu na rodzaj technicznego zabezpieczenia kolejne, coraz częstsze powodzie powodują coraz większe straty gospodarcze, społeczne, ekologiczne oraz zagrożenie zdrowia i życia obywateli.

Biorąc pod uwagę:

doświadczenia krajów, w których pomimo dużo większej zabudowy hydrotechnicznej rzek, w wyniku kolejnych powodzi doszło w ostatnich dziesięcioleciach do ogromnych strat społecznych oraz gospodarczych, i które zweryfikowały swoje podejście do zabezpieczeń technicznych,

a także

obowiązujące wytyczne i przepisy Wspólnotowe w zakresie opracowywania i realizacji strategii ochrony przed powodzią,

apelujemy o realizację kompleksowego i nowoczesnego systemu ochrony przed powodzią, obejmującego m.in.:

1. Środki nietechniczne, takie jak:

- a) sporządzenie i powszechne udostępnienie map terenów zalewowych ze wskazaniem stref ryzyka, które umożliwiłyby wprowadzenie zakazów zabudowy terenów zagrożonych powodzią oraz odpowiednią adaptację budownictwa i sposobu gospodarowania na takich terenach. Należy rozważyć przyjęcie prawa dzielącego terasę zalewową na różne strefy zagrożenia (strefowanie) w zależności od głębokości zalania i prędkości przepływów, oraz uwzględniającego dobrze udokumentowane zasięgi wód historycznych;
- b) uporządkowanie przepisów związanych z odpowiedzialnym planowaniem przestrzennym, uwzględniającym zasięg zagrożenia powodzią;
- c) opracowanie wieloletniego planu wyprowadzania zabudowy poza tereny zalewowe z miejsc największego ryzyka - jako strategii efektywniejszej przeciwpowodziowo, tańszej i bardziej proekologicznej od programu wielokrotnego remontowania domów i płacenia przez podatników za kolejne wielkie straty powodziowe (wzorem jest m.in. wieloletnia strategia stanu Ontario w Kanadzie);
- d) wprowadzenie całkowitego zakazu budowy obwałowań oraz regulacji rzek i potoków chroniących pola uprawne, pastwiska, łąki, etc., oraz tereny z pojedynczymi zabudowaniami;
- e) edukowanie służb i mieszkańców terenów zagrożonych powodzią, a także uspołecznione opracowanie i wdrożenie - spójnych w obrębie zlewni - lokalnych planów i działań przeciwpowodziowych w gminach doświadczonych powodzią lub na nie narażonych;
- f) wdrożenie powszechnego i niezawodnego systemu ostrzegania dla obszarów zagrożonych zalaniem ze szczególnym uwzględnieniem tych „chronionych” obwałowaniami i zbiornikami;
- g) wprowadzenie wymogu rekompensat za zmniejszanie retencji dla wszystkich inwestycji zwiększających spływ powierzchniowy i zmniejszających retencję glebową;
- h) wspieranie czynnej i biernej ochrony terenów naturalnej retencji;
- i) wprowadzenie natychmiastowego i całkowitego zakazu odsprzedaży terenów stanowiących własność Skarbu Państwa w dolinach rzecznych (utrata tych terenów będzie oznaczać konieczność ich wykupienia w przyszłości - na potrzeby zwiększania retencji dolinowej);
- j) wprowadzenie zasady wykupu terenów zalewowych, (na obszarach, które były lub są regularnie zalewane przez powódzie, wykup domów lub całych osiedli od powodziarzy oraz pomoc w ich odbudowie poza terenem zalewowym, mogą być tańsze dla państwa i podatników od płacenia za zniszczenia powodziowe, zarówno przez subsydiowanie ubezpieczeń powodziowych lub bezpośrednią pomoc finansową w przypadkach klęsk);
- k) opracowanie planów ochrony przeciwpowodziowej dla wyodrębnionych zlewni cząstkowych;
- l) zwiększenie rezerwy powodziowej na istniejących mokrych zbiornikach zaporowych.

2. Środki techniczne:

- a) rozszerzanie rozstawu obwałowań i likwidacja wałów, które nie chronią ludzi bądź cennej infrastruktury, połączone z rewitalizacją terenów nadrzecznych, wespół z wykupami gruntów oraz rekompensatą finansową dla ich użytkowników;
- b) budowa polderów przeciwpowodziowych;
- c) budowa suchych zbiorników;
- d) budowa kanałów ulgi z uwzględnieniem zagrożeń dla terenów niżej położonych (kanały ulgi bez rozszerzenia obwałowań lub budowy towarzyszącego polderu mogą powodować ochronę jednego miasta kosztem drugiego);
- e) renaturyzacja koryt rzecznych ze szczególnym uwzględnieniem terenów górskich i podgórszych;
- f) stopniowa wymiana nieprzepuszczalnych materiałów używanych m.in. do budowy parkingów, na pokrycia umożliwiające retencjonowanie wód opadowych.

Stosowanie środków technicznych takich jak wały oraz mokre zbiorniki retencyjne i regulacje rzek powinny być dopuszczone do realizacji dopiero przy braku innych, alternatywnych rozwiązań oraz z uwzględnieniem kosztów społeczno-ekonomicznych i środowiskowych. Nie jest to możliwe bez prowadzenia wiarygodnej analizy wariantowej, wykonanej w oparciu o badania symulacyjne.

Postulujemy przy tym, aby:

- a) dokonać szczegółowej oceny wszystkich rozpoczętych i planowanych inwestycji hydrotechnicznych, pod kątem ich zgodności z obowiązującą polityką wodną UE oraz ich wpływu na wzrost ryzyka powodziowego;
- b) wstrzymać projekty inwestycyjne pogarszające stan wód i zmniejszające bezpieczeństwo powodziowe, w tym prace regulacyjne prowadzone w ramach Programu Odra 2006, SPO Infrastruktura i Środowisko, Regionalnych Programów Operacyjnych oraz PROW 2007-2013 na rolnicze gospodarowanie wodami. Projekty tego typu nie mogą otrzymywać dotacji UE, ani być realizowane ze środków budżetu Państwa czy też z otrzymanych pożyczek i kredytów - tak zaoszczędzone środki powinny zostać skierowane na działania zgodne z przyjętą przez Wspólnotę Europejską polityką przeciwpowodziową;
- c) realizacja niezbędnych przedsięwzięć inwestycyjnych w poszczególnych zlewniach Wisły i Odry odbywała się w ramach zintegrowanych programów, opracowanych dla całych zlewni, równocześnie z realizacją w/w elementów nietechnicznych;
- d) czynnie wspierać działania na rzecz zachowania i odtwarzania naturalnej retencji (glebowej, leśnej, torfowiskowo-zalewowej);
- e) rozpocząć czynną rewitalizację i przywracanie obszarów nadrzecznych, m.in. poprzez relokację obwałowań;
- f) doprowadzić do zmiany polityki gospodarowania wodami w rolnictwie i leśnictwie; z naciskiem na ochronę i odtwarzanie naturalnych zdolności retencyjnych terenów podmokłych, starorzeczy, śródpolnych oczek, siedlisk łągowych, rozlewisk tworzonych przez bobry, otulin cieków oraz samych użytków zielonych.

Widzimy pilną potrzebę reformy polskiej gospodarki wodnej, zdominowanej dotąd przez branżę hydrotechniczną, anachronicznej i niebędącej w stanie realizować przyjętej przez Wspólnotę Europejską polityki wodnej i przeciwpowodziowej.

Dlatego apelujemy o:

1. Poddanie konsultacjom społecznym i przyjęcie zleconej przez Ministra Nowickiego Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami, która od ponad roku jest wstrzymywana przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Powinna mieć ona formę gwarantującą pełne wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.
2. Przygotowanie nowych regulacji prawnych, które umożliwią zintegrowane zarządzanie wodami w skali zlewni, a nie w granicach administracyjnych.
3. Opracowanie zintegrowanych planów ochrony przeciwpowodziowej, zorientowanych na zarządzanie ryzykiem powodziowym, w których nacisk zostanie położony na środki nietechniczne i zwiększanie naturalnej retencji. Opracowanie planów należy powierzyć interdyscyplinarnym zespołom, a ich przyjęcie poprzedzić rzetelnymi konsultacjami z udziałem wszystkich zainteresowanych.

Oczekujemy od polityków i instytucji odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami konsekwentnego i zdecydowanego odejścia od skompromitowanych działań zwiększających ryzyko powodzi. Oczekujemy szybkich i zdecydowanych działań legislacyjnych w tym zakresie.

Środowisko naukowców i organizacji społecznych jest gotowe wesprzeć działania Rządu kierującego się w/w priorytetami.

Podpisali:

Organizacje:

1. CEE Bankwatch Network - Przemysław Kalinka
2. Centrum Prawa Ekologicznego - dr Jerzy Jendrośka
3. Dolnośląski Ruch Ochrony Przyrody - Paweł Kisiel
4. Fundacja dla Ochrony Terenów Podmokłych Dzikie Łąki - Tomasz Lippoman
5. Fundacja Dobra Widawa – Józef Miklaszewski
6. Fundacja Dzika Polska - Mariusz Duchewicz
7. Fundacja EkoRozwoju – Krzysztof Smolnicki
8. Fundacja Nasza Ziemia - Mira Stanisławska- Meysztowicz
9. Fundacja Partnerstwo Doliny Środkowej Odry- Łukasz Żuber
10. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych - Barbara Draus i Anna Mendel
11. Instytut na rzecz Ekorozwoju- dr Andrzej Kassenberg
12. Instytut Spraw Obywatelskich- Rafał Górski
13. Klub Gaja - Paweł Grzybowski
14. Klub Przyjaciół Dunajca- Jacek Płachecki
15. Klub Przyrodników - Robert Stańko
16. Klub Pstrągowy "GŁOWACZ" przy ZO PZW w Elblągu - mgr inż. Robert Kostecki
17. Kolskie Towarzystwo Przyrodnicze - Tomasz Kaleta
18. Komitet Ochrony Orłów - Tadeusz Mizera
19. Kwartalnik "Obywatel"- Michał Sobczyk
20. Kwartalnik PTAKI POLSKI - Tomasz Krzyśków
21. Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne - Kazimierz Walasz
22. Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne - Marcin Łukaszewicz
23. Międzynarodowa Koalicja dla Ochrony Polskiej Wsi- Jadwiga Łopata
24. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków – Izabela Flor
25. Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła" - Karolina Baranowska
26. Polski Klub Ekologiczny - Prof. Adam Guła
27. Polski Klub Ekologiczny Okręg Zachodniopomorski- Blandyna Migdalska
28. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” – dr inż. Andrzej Kepel
29. Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków - Roman Kalski
30. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody "*pro Natura*"- Krzysztof Konieczny
31. Południow Wielkopolska Grupa Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków - Paweł T. Dolata
32. Przyjaciele Raby - Koło PZW Dobczyce - Paweł Augustynek - Halny
33. Salmo Club Roztocze przy ZO PZW w Zamościu - Robert Wróblewski
34. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków - Krzysztof Kajzer
35. Stowarzyszenie Dla Ziemi - Ewa Kozdraj
36. Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia - Radosław Gawlik
37. Stowarzyszenie Ekologiczne "Etna" - Roman Guziak
38. Stowarzyszenie Ekopsychologia - Monika Ochwat - Marcinkiewicz
39. Stowarzyszenie Obywatele Obywatelom - Szymon Surmacz
40. Stowarzyszenie Studentów Nauk Przyrodniczych z siedzibą w Lublinie- Mateusz Gortat
41. Stowarzyszenie Wędkarzy Internautów- Andrzej Trembaczowski
42. Sądecka Rada Federacji SNT NOT w Nowym Sączu – mgr inż. Jerzy Połomski
43. Towarzystwo dla Natury i Człowieka- Krzysztof Gorczyca
44. Towarzystwo Miłośników Parsęty- Andrzej Wołkowski
45. Towarzystwo Miłośników Rzek Gwdy i Czernicy "Czarny Pstrąg" z siedzibą w Czarnem – Edward Jankowski
46. Towarzystwo Miłośników Rzeki Regi - Andrzej Laszuk
47. Towarzystwo na rzecz Ziemi - Robert Wawręty

48. Towarzystwo Obrony Przyrody "Ostoja" - Michał Sadecki
49. Towarzystwo Ochrony Herpetofauny "Tryton" – Joanna Mazgajska
50. Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy - Artur Furdyna
51. Towarzystwo Przyjaciół Słońska "Unitis Viribus" - Izabella Engel
52. Towarzystwo Przyrodnicze Ziemi Oleśnickiej - Dariusz Tarnawski
53. Wędkarski Klubu Sportowy „Sandacz” z Mińska Mazowieckiego - Robert Szumowski
54. WWF Polska - Piotr Nieznański
55. Zachodniosudeckie Towarzystwo Przyrodnicze - Roman Gramsz
56. Zamojskie Towarzystwo Przyrodnicze - Wacław Michalczyk
57. Zarząd Okręgu PZW Kraków – Dyr. Biura Ł.Sroka
58. Zieloni 2004 – Dariusz Szwed, Małgorzata Tkacz - Janik
59. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć - Joanna Furmaga

Naukowcy:

1. Prof. dr hab. Julian Chmiel, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii, członek Rady Społeczno-Naukowej Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia
2. Prof. nadzw. dr hab. Krzysztof Kasprzak, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Wydział Turystyki i Rekreacji
3. Prof. dr hab. Ryszard Kornijów, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Katedra Hydrobiologii
4. Prof. dr hab. Tomasz Mikołajczyk, Katedra Ichtiobiologii i Rybactwa, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
5. Prof. dr hab. Jan Pinowski, Centrum Badań Ekologicznych PAN, członek Regionalnej Komisji Ochrony Przyrody w woj. mazowieckim
6. Prof. dr hab. Andrzej Prejs, dyrektor Instytutu Zoologii Uniwersytetu Warszawskiego
7. Prof. dr hab. Mirosława Sokołowska-Mikołajczyk, Katedra Ichtiobiologii i Rybactwa, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
8. Prof. dr hab. Dariusz Tarnawski, Instytut Zoologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego
9. Prof. dr hab. Aleksander Winięcki, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, członek Rady Dorzecza Warty przy Dyrektorze RZGW w Poznaniu
10. Doc. dr hab. Zbigniew Jakubiec - Instytut Ochrony Przyrody PAN
11. Doc. dr hab. Bartłomiej Wyżga, Instytut Ochrony Przyrody PAN
12. Dr hab. Władysław Danielewicz, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Przyrodniczych Podstaw Leśnictwa
13. Dr hab. Leszek Jerzak - Uniwersytet Zielonogórski, Katedra Ochrony Przyrody, Pracownia Ochrony Bioróżnorodności
14. Dr hab. Barbara Piłacińska - Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Zakład Zoologii Systematycznej
15. Dr hab. Beata Raszka, prof. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji
16. Dr hab. Barbara Tokarska-Guzik Uniwersytet Śląski, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
17. Dr Sebastian Bernat - Zakład Ochrony Środowiska, Instytut Nauk o Ziemi, UMCS Lublin
18. Dr Zygmunt Dajdok, Instytut Biologii Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego
19. Dr Zbigniew Kaczkowski, Katedra Ekologii Stosowanej Uniwersytet Łódzki
20. Dr Łukasz Kajtoch
21. Dr Marek Krukowski - Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Instytut Architektury Krajobrazu
22. Dr Małgorzata Łapińska, Katedra Ekologii Stosowanej, Uniwersytet Łódzki
23. Dr Adam Malkiewicz, Instytut Zoologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego
24. Dr inż. Tadeusz Mizera, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
25. Dr inż. Zbigniew Osadowski, Akademia Pomorska w Słupsku
26. Dr Andrzej Pukacz, COLLEGIUM POLONICUM Uniwersytet Adama Mickiewicza - Viadrina
27. Dr inż. Grzegorz Radtke, Instytut Rybactwa Śródlądowego, Zakład Ryb Wędrownych
28. Dr Jolanta Rodzoń - Instytut Nauk o Ziemi, UMCS Lublin

29. Dr Małgorzata Stanicka - Zakład Ochrony Środowiska, Instytut Nauk o Ziemi, UMCS Lublin;
Towarzystwo dla Natury i Człowieka - Lublin
30. Dr Paweł Szczerbik, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Katedra Ichtiobiologii i Rybactwa
31. Dr Bartłomiej Szypuła – Uniwersytet Śląski, Katedra Geomorfologii, Wydział Nauk o Ziemi
32. Dr Krzysztof Świerkosz, Polski Klub Ekologiczny
33. Dr n.med. Andrzej Wąsik, OTOP, Salamandra
34. Dr Paweł Wojtanowicz - Instytut Nauk o Ziemi, UMCS Lublin
35. Dr Joanna Zalewska-Gałosz, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, Kraków
36. Dr inż. Janusz Żelaziński - były pracownik Politechniki Warszawskiej
37. Dr Roman Żurek, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
38. Mgr inż. Adam Lejk, Katedra Biologii i Hodowli Ryb, Wydział Ochrony Środowiska i Rybactwa,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
39. Mgr inż. Michał Nowak, Katedra Ichtiobiologii i Rybactwa, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona
Kołłątaja w Krakowie
40. mgr Paweł Pytka - Instytut Nauk o Ziemi, UMCS Lublin
41. Mgr Marcin Tobółka, Zakład Zoologii, Instytut Zoologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
42. Mgr inż. Tadeusz Wojtowicz, z-ca Burmistrza Słubic w latach 1998-2002